

עת"א 9258/05/14 - ברק צרפתי נגד ועדת השחרורים, היועץ המשפטי לממשלה

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"א 9258-05-14 צרפתי נ' ועדת השחרורים ואח'

בפני	כב' השופט אברהם טל, אב"ד - נשיא
	כב' השופטת זהבה בוסתן
	כב' השופט ד"ר שמואל בורנשטין
העותר	ברק צרפתי
נגד	
המשיבים	1. ועדת השחרורים 2. היועץ המשפטי לממשלה

פסק דין

לפנינו עתירה כנגד החלטת וועדת השחרורים (להלן: "**הוועדה**"), מיום 1.5.14, אשר דחתה את בקשת העותר לשחרור מוקדם.

העותר מרצה את מאסרו הראשון למשך 15 שנים בגין הריגה. העותר דקר למוות את המנוח, כשאשתו של המנוח נוכחת במקום וצופה בכל, על רקע חיכוך בין כלביהם.

כתב האישום ייחס לעותר עבירת רצח אך בסופו של יום, לאחר שמיעת הראיות, הוא הורשע בהריגה.

ערעורו של העותר לביהמ"ש העליון התקבל חלקית ועונשו הופחת מ- 17 ל- 15 שנות מאסר (ראה נספחים א-ד לעתירה).

ההליך והחלטת הוועדה נושא העתירה

1. ביום 24.4.14 התקיים דיון בבקשת העותר לשחרור מוקדם, שבו נכחו בני משפחת המנוח, אשר התנגדו לשחרורו על תנאי של העותר (ראה המכתב שצורף כנספח א' לתגובת המשיב ודברי אחותו של המנוח בוועדה).

2. ב"כ היועמ"ש התנגד לשחרורו המוקדם של העותר והתייחס לדו"ח הסוציאלי ממנו עולים מספר סימני שאלה. הוא הפנה לחומרת העבירה בה הורשע העותר ולנסיבותיה, בין היתר, לאור עדותו של עד הראייה רונן, כפי שצוטטה בפסק הדין, למידע מודיעיני שלילי אודות העותר, להתנגדותה של משטרת

ישראל ולמסוכנות הנשקפת מהעותר.

3. בפני הועדה הונחו המסמכים הבאים:

א. דו"ח סוציאלי המלמד כי העותר שולב במהלך מאסרו בהליכי טיפול קבוצתיים ופרטניים וסיים אותם בהצלחה. הוא השלים בגרויות, השתתף בפעילויות חינוך שונות בכלא והוא משולב במסגרת תעסוקתית במשך מספר שנים. העותר יוצא לחופשות סדירות של 72 שעות ללא חריגה ומשנת 2008 אין לו עבירות משמעת.

יחד עם זאת ההתרשמות היא כי "חרף התנהלותו החיובית לעיתים במצבי לחץ וחוסר וודאות הוא זקוק לתמיכה והכלה, מערכת עם גבולות ברורים מיטיבה עמו והוא זקוק לליווי ותמיכה אינטנסיביים לאחר שחרורו" (ראה נספח ח' לעתירה).

ב. עמדת משטרת ישראל אשר מתנגדת לשחרורו המוקדם של העותר לאור חומרת העבירה שביצע.

ג. מידעים חסויים מהשנים 2006-2010 שהוצגו גם בפנינו.

ד. תוכנית רש"א לפיה העותר יגיע לשיחה טיפולית פרטנית פעם בשבוע, ישתלב בקבוצה טיפולית בטראומה, ישתלב בלימודי תורה פעמיים בשבוע ויעבוד בחב' אולניק.

ה. מכתב של בני משפחת המנוח שמתאר את סבלה מאז הריגת המנוח.

4. הוועדה דחתה את בקשתו של העותר לשחרור מוקדם תוך שהיא מדגישה כי "חרף ההליך העמוק והממושך שעבר, הוא טרם בשל לשחרור ועליו להעמיק ולהמשיך בטיפול עד שהוועדה תרגיש שהיא ניצבת על קרקע בטוחה".

5. הוועדה התייחסה לסבלה של משפחת המנוח, למשכה הארוך של תקופת התנאי ולסוג העבירה בה הורשע העותר, נסיבותיה, והמסוכנות הנשקפת מכך, והעמידה בראש מעייניה גם את טובת הציבור.

החלטה זו היא נושא העתירה שבפנינו.

נימוקי העתירה:

1. קריאת ההחלטה מלמדת כי לנגד עיני הוועדה עמדו שתי מטרות עיקריות : לרצות את בני משפחת הקורבן, ולתרום את תרומתה למלחמה נגד האלימות, אך בניגוד להנחיות הפסיקה, הוועדה לא מפרטת ברמת הפירוט הסבירה שנדרשת ממנה מה מקור הסמכות החוקית ומהם הטעמים המצדיקים את דחיית הבקשה לשחרור מוקדם בשמן של מטרות אלה.

2. ההחלטה על שחרורו המוקדם או המשך מאסרו של אסיר מתמקדת בשלושה: במידת המסוכנות שתישקף ממנו לציבור אם ישוחרר; בסיכויי שיקומו לאחר שחרורו; ובהתנהגותו בין כותלי הכלא.

3. העותר עומד בכל התנאים המאפשרים שחרור מוקדם מהנימוקים הבאים:

א. הוועדה אינה מייחסת לעותר מסוכנות, גם לא כזו הנלמדת מהעבירה נושא מאסרו ונסיבותיה.
ב. החלטת הוועדה אינה מסתייגת מחוות הדעת המצוינות של הגורמים המטפלים והמשקמים ומצטרפת אליהם בציון התנהגותו המופתית והתקדמותו המרשימה של העותר בין כותלי הכלא במהלך מאסרו הממושך.

כעולה מהדו"ח הסוציאלי השתלבותו של העותר במסגרות הטיפול והשיקום השונות החלה כבר עם ראשית מאסרו ועמדה במבחן לאורך כל תקופת המאסר הממושכת. גם אם היו כמה מעידות, הרי שמדובר בשנים הראשונות של המאסר, ומאז שנת 2008 אין כל מידע שלילי לגבי העותר.

ג. התמונה המתקבלת מהדו"ח הסוציאלי ומחוות דעת של הגורמים המקצועיים ביחס לסיכויי העותר להשלים את שיקומו מחוץ לכותלי הכלא בהירה ומבטיחה. גורמי הטיפול דיווחו כי העותר מפיק תועלת ממערכת בעלת גבולות ברורים והוא זקוק ל"ליווי ותמיכה אינטנסיביים לאחר שחרורו". על רקע זה באה המלצת הגורמים המקצועיים להמשך השיקום לאחר שחרור העותר במסגרת תכנית רש"א התואמת את צרכיו.

ד. במסגרת תוכנית רש"א המוצעת ישתתף העותר בשיחות טיפוליות פרטניות וכן בקבוצה טיפולית המתמקדת בטרואמה. נתון זה הינו בעל חשיבות מיוחדת שכן העותר אובחן כסובל מתופעות פוסט-טראומטיות על רקע המקרה ורגשות האשמה שמציפים אותו. בנוסף לכך העותר ישולב בשיעורי תורה פעמיים בשבוע ויעבוד מידי יום כמחסנאי.

4. העותר נמצא בשנה וחצי האחרונות במסגרת שיקום פרטני המיועד לאסירים שנותרו 18 חודשים לריצוי שני שלישים מעונש מאסרם המלא.

העותר סיים למעשה את מסלול השיקום באגף השיקום של הכלא והמשך שהותו שם במסגרת שיקומית כלל אינו בטוח. בנסיבות אלה העותר לא יכול להפיק תועלת מהמשך מאסרו כשהוא אינו משולב במסגרת שיקומית, לבטח לא במסגרת אינטנסיבית והדוקה כפי שמוצע בתוכנית רש"א.

5. הוועדה לא נתנה מקום ראוי לחוות הדעת ולהמלצות של הגורמים המקצועיים, לרבות רש"א, הממליצים על שחרורו המוקדם של העותר ולא נימקה את התנגדותה לעמדת הגורמים המקצועיים, אלא הסתפקה באמירה כללית ומעורפלת בדבר הצורך בהמשך הטיפול והעמקתו במסגרת המאסר עד שהוועדה תרגיש שהיא ניצבת על קרקע בטוחה.

6. סמכותה של ועדת השחרורים לקבל החלטה בניגוד להמלצת הגורמים המקצועיים אמנם שרירה וקיימת אך סמכות זו אינה פוטרת את הוועדה מחובתה לקבל את ההחלטה על יסוד בחינה מדוקדקת

של חוות הדעת והמלצות הגורמים המקצועיים.

7. העותר ביצע את העבירה בהיותו כבן 20 שנה והיום הוא כבן 32.

זו הרשעתו הראשונה של העותר, אשר עבר דרך ארוכה בעשר השנים בהן הוא נמצא בכלא. הוא נשא אישה ונולד לו ילד. העותר השתתף בטיפול פרטני במשך 18 החודשים האחרונים, תוך שהוא נוסע כל יום - ללא ליווי - למקום העבודה, שוהה שם ללא פיקוח, וחוזר בערב לבית הסוהר.

8. בדיון ביום 8.7.14 בפנינו טען ב"כ העותר שבעקבות החלטת הוועדה נושא העתירה הוצא העותר מאגף השיקום והופסקו חופשותיו לאחר שבמשך 18 חודשים יצא לעבוד מחוץ לבית הסוהר ללא ליווי וללא פיקוח.

לטענתו, אין בהתנגדות משפחת המנוח לשחררו של העותר כדי להצדיק את החלטת הוועדה שכן במקרה אחר שבו ריצה נאשם כ- 13 שנות מאסר בגין הריגה הוא שוחרר על תנאי למרות התנגדות משפחת המנוח.

ב"כ העותר טען שהעותר נתנם מהשתתפותו בקבוצה הטיפולית ולא נתנם רק מהשתתפותו במשפט מבוים.

9. בדיון ביום 15.7.14 טען ב"כ העותר שהעותר נאסר בגיל צעיר בגלל אירוע ספונטני ולא מתוכנן ובמהלך מאסרו עבר תהליך שיקומי משמעותי.

העותר איננו מסוכן וכל רצונה של הוועדה היה לתת מזור למשפחת הקורבן.

ב"כ העותר טוען שתוכנית רש"א שהוכנה לגבי העותר היא מצוינת ויש לו מקום עבודה מסודר. לאחר תום תקופת הפיקוח של רש"א ימציא העותר תוכנית שיקומית פרטית להנחת דעתה של הוועדה ובאם לא ימציא תוכנית כזו תהיה הוועדה מוסמכת להפקיע את רישיון האסיר שלו.

10. העותר טען בדבריו בפנינו שהוא נמצא מזה 5.5 שנים בתהליך טיפול ושיקום, לרבות שיחות פרטניות וקבוצת "שליטה בכעסים", ולימדו אותו שאם יש לו בעיה של עצבים ולחץ עליו לפנות לגורם המטפל.

תגובת ב"כ היועמ"ש:

1. הוועדה נימקה את החלטתה וציינה במפורש כי לא נסתר מעיניה ההליך הטיפולי שעבר העותר, אך אין מדובר בהליך שמאפשר לשחררו שחרור מוקדם וציינה מפורשות כי יש צורך בהעמקתו הטיפול בטרם מתן החלטה בעניינו.

2. מסוכנותו של העותר, כפי שבאה לידי ביטוי בהחלטת הוועדה, הינה בבחינת שיקול נכבד בשיקולי הוועדה באם להיעתר לבקשתו. חרף ההליך הטיפולי שעבר העותר בין כתלי הכלא, עדיין סבורים הגורמים המטפלים כי במצבי לחץ וחוסר וודאות הוא זקוק לתמיכה והכלה, וכן לליווי ותמיכה אינטנסיביים לאחר שחרורו. לכך מתווספת החומרה היתירה הנעוצה בעבירה שביצע ושבינה הוא מרצה את מאסרו, כאשר גדע חייו של אחר על רקע ריב ספונטני בין כלבים.

3. התנהגותו של העותר בכלא לא הייתה ללא דופי, כעולה מהמידעים שהוגשו בעניינו.

4. ב"כ המשיב טענו במהלך הדיונים בפנינו שגם אם העותר עבר קורסים שונים אין מקום לשחררו בטרם הוועדה תהיה בטוחה ששחררו לא יסכן את הציבור לאור חומרת העבירה שביצע, שמלמדת על היותו חסר רסן.

ב"כ המשיב הפנו לדו"ח הסוציאלי לפיו העותר זקוק לטיפול וליווי אינטנסיבי לאחר שחררו ולכך שהפיקוח של רש"א יהיה רק לשנתיים מתוך 5 שנות הרישיון.

5. במהלך הדיון ביום 15.7.14 התנגדה ב"כ המשיב שהעותר יהיה בטיפול רש"א במשך שנתיים לאחר שחררו וביתרת תקופת הרישיון יהיה בפיקוח בתנאי תוכנית שיקומית פרטית להנחת דעת הוועדה שכן התנהגותו במהלך מאסרו לא היתה ללא דופי וגם לפי הדו"ח הסוציאלי במצבי לחץ הוא זקוק לתמיכה וספק אם הוא נתרם מהליך השיקום הקבוצתי.

ב"כ המשיב ביקשה להתחשב בעמדת משפחת המנוח והציעה לבחון את שחררו המוקדם של העותר בעוד שנה.

דין והכרעה

1. איננו שותפים לטרוניה שהביע ב"כ העותר על כך שהוועדה לקחה בחשבון לצורך החלטתה את עמדתם הנחרצת של בני משפחת המנוח, שהתנגדו בכתב ובע"פ לשחררו של העותר על תנאי.

2. הוועדה נתנה ביטוי נאמן לזכות החוקית של בני משפחת נפגע עבירה להביע את עמדתם בעניין שחררו המוקדם של העבריין ממאסרו כפי שנקבעה בסעיף 19(א) לחוק זכויות נפגעי עבירה וכפי שהוכרה גם ע"י הפסיקה (ראה סעיפים 45-59 לפסק דינה של כב' השופטת פרוקצ'יה ברע"ב 10349/08 **מדינת ישראל נ' גנימאת**, ניתן ביום 20.7.09).

בסעיף 12 לפסק דינו ברע"ב 11860/05 **פלוני נ' ביהמ"ש המחוזי בת"א-יפו**, קבע כב' השופט רובינשטיין כדלקמן:

"(12) דגש מיוחד הושם על-ידי המדינה באינטרס של נפגעת העבירה, תוך שהוזכרה בצדק סדרת החיקוקים, כולם מחמש השנים האחרונות, הנדרשים לזכויותיהם של נפגעי עבירה. על מגמה חשובה וחיונית זו התריע עוד משכבר הנשיא שמגר (דנ"פ 3750/94 פלוני נ' מדינת ישראל, פ"ד מו(4) 621, 630-631): "בזמננו נשכח לא אחת, כי כבוד האדם הוא לא רק כבודו של הנאשם, אלא גם כבודו של המתלונן, העד, הקרבן ... כבוד האדם מקיף את כל יצורי האנוש". בסעיף 1 לחוק זכויות נפגעי עבירה תשס"א-2001 ציין המחוקק כי "חוק זה מטרתו לקבוע את זכויותיו של נפגע עבירה ולהגן על כבודו כאדם, בלי לפגוע בזכויותיהם על פי דין של חשודים, נאשמים ונידונים". הנה המגמה בתמציתה:אכן, נעשה רבות למען כבודו של החשוד, הנאשם, העצור, האסיר, וראוי שכך - עצורים ואסירים, למשל, הם מן החלשות שבחוליות החברה - אך הקרבן נושא את צלקות העבירה על גופו ועל נפשו, וכדברי השופטת ביניש בע"פ 1899/04 ליבוביץ נ' מדינת ישראל"עבירות מין חמורות שקולות כנגד רצח נפשו של הקרבן". לפיכך ניתנה לנפגע עבירות כאלה זכות להביע עמדתו בפני ועדת שחרורים (סעיף 19 לחוק זכויות נפגעי עבירה; וראו סעיף 7(ג) הנזכר לחוק שחרור על תנאי, שנחקק בסמוך לחוק זכויות נפגעי עבירה). ראו גם חוק מגבלות על חזרתו של עבריין מין לסביבת נפגע העבירה, תשס"ה-2004 וחוק הגנה על הציבור מפני עברייני מין, תשס"ו-2006; לשיטת המדינה, המדובר במכלול בדוקטרינה משפטית חדשה. אני נכון להצטרף לדוקטרינה זו. היא תואמת את כבוד האדם, את השאיפה לחברה תקינה, את השכל הישר. המקרא מספר את פרשת ההתעללות המינית של אמנון בן המלך דוד באחותו תמר, שזעקה "אל אחי, אל-תענני, כי לא-ייעשה כן בישראל, אל תעשה את הנבלה הזאת; ואני אנה אוליך את חרפתי ואתה תהיה כאחד הנבלים בישראל...." (שמואל ב' י"ג, י"ב-י"ג) זעקה זו חוצת דורות".

3. עיון בהחלטת הוועדה נושא העתירה מעלה שהיא אמנם התייחסה לסבלה של משפחת המנוח, שגם אנו איננו מתעלמים ממנו, אך היא ביססה את החלטתה על מסוכנותו של העותר ועל כך שחרף ההליך הטיפולי שעבר הוא טרם בשל לשחרור, במיוחד לאור תקופת הרישיון הארוכה.

4. אף אנו, כמו הוועדה, איננו מתעלמים מההליכים הטיפוליים שעבר העותר במהלך מאסרו כפי שמתוארים בדו"ח הסוציאלי שהוצג בפני הוועדה ובפנינו אך בסוף הדו"ח, והדברים אינם מתייחסים להשתתפותו של העותר בהליך של משפט מבויים, נכתב שהתנהלותו של העותר באגף השיקום היא חיובית מבחינה תעסוקתית ותפקודית "אולם לעיתים במצבי לחץ וחוסר ודאות זקוק לתמיכה ולהכלה" (ההדגשה לא במקור).

5. יש באמור לעיל, אף מבלי להתייחס למידעים מהשנים 2006-2010 שהוצגו בפנינו, כדי להצדיק את החלטת הוועדה, במיוחד לאור תקופת הרישיון הארוכה (5 שנים) שרק בחלק ממנה (שנתיים) יהיה העותר כפוף לתוכנית רש"א ובהתחשב במסוכנותו של העותר כפי שבאה לביטוי בנסיבות של הריגת המנוח ובמניע שגרם לה.

6. במהלך הדינוים שקלנו לצרף לתוכנית השיקומית של רש"א תוכנית שיקומית פרטית בתום תוכנית רש"א, הצעה לה הסכים ב"כ העותר והתנגדה ב"כ המשיב, אך נראה לנו ששילוב כזה, לא רק שיתכן שיש בו כדי לעורר קשיים מהותיים ומעשיים שונים, כגון הצורך לקבוע זמן רב מראש מידת התאמתה של תכנית פרטית עתידית לשיקומו של האסיר ולהפגת מסוכנותו, אלא שבנסיבות המקרה שלפנינו ממילא אינו אפשרי נוכח האמור בסיפא הדו"ח הסוציאלי.

7. לאור כל האמור לעיל, החלטת הוועדה נושא העתירה אינה חורגת ממתחם הסבירות ולא לוקה בפגם מפגמי המשפט המנהלי שמצדיק התערבות ערכאה שיפוטית.

העותר לא הוכיח בפני הוועדה ובפנינו לעת הזו שהוא ראוי לשחרור על תנאי, כפי שמוטל עליו לעשות במיוחד נוכח העבירה בה הורשע ומשך תקופת הרישיון.

חזקה על שב"ס שימשיך בהליך הטיפול בעותר ולא יפגע בתנאי מאסרו בשל החלטת הוועדה ודחיית העתירה.

8. אנו דוחים את העתירה.

ניתן והודע היום י"ד אלול תשע"ד, 09/09/2014 במעמד ב"כ הצדדים והעותר.

**ד"ר שמואל בורנשטיין,
שופט**

זהבה בוסתן, שופטת

**אברהם טל, נשיא
אב"ד**